

Cuprins

Capitolul I. Introducere	5
<i>Subcapitolul 1. Definierea dreptului comercial, obiectul reglementării și relația cu alte ramuri de drept</i>	5
1.1. Preliminarii. Concepția monistă a Codului civil actual cu privire la raporturile de drept privat	5
1.2. Definierea dreptului comercial	9
1.3. Obiectul reglementării dreptului comercial, subiectele, metoda de reglementare	9
<i>Subcapitolul 2. Evoluția dreptului comercial în dreptul român</i>	10
Capitolul II. Elemente generale ale activității comerciale	14
<i>Subcapitolul 1. Comercianții</i>	14
1.1. Calitatea de comerciant	14
§ 1. Dobândirea calității de comerciant	16
<i>A. Persoanele fizice</i>	16
<i>B. Persoanele juridice</i>	24
§ 2. Dovada calității de comerciant	24
§ 3. Încetarea calității de comerciant	25
1.2. Obligațiile derivând din calitatea de comerciant	26
§ 1. Aspecte generale	26
§ 2. Obligația de a se înregistra în registrul comerțului	26
§ 3. Obligația de a ține registrele comerciale potrivit legii	35
§ 4. Obligația de a desfășura comerțul în limitele concurenței libere și loiale	38
§ 5. Respectarea drepturilor consumatorilor	48
§ 6. Regulamentul privind legea aplicabilă obligațiilor necontractuale („Roma II”)	53
1.3. Fondul de comerț	55
1.4. Auxiliarii comercianților	60
Capitolul III. Societățile comerciale	71
<i>Subcapitolul 1. Istoricul societăților comerciale</i>	71
1.1. Necesitatea înființării societăților comerciale și evoluția acestora	71
1.2. Reglementarea societăților comerciale în România	72
<i>Subcapitolul 2. Noțiunea de „societate comercială” și elementele definiției ale actului constitutiv</i>	74
2.1. Definierea societății comerciale	74
2.2. Personalitatea juridică a societății comerciale	75
2.3. Aporturile asociaților	78
2.4. <i>Affectio societatis</i>	82
2.5. Realizarea și împărțirea profitului	82

<i>Subcapitolul 3. Înființarea societăților comerciale</i>	85
3.1. Reguli generale privind înființarea societăților comerciale	85
§ 1. Formele de societate comercială.....	85
§ 2. Actul constitutiv al societății comerciale.....	86
§ 3. Înmatricularea societăților comerciale.....	91
§ 4. Cazuri de nerespectare a dispozițiilor Legii nr. 31/1990 privind înființarea societăților comerciale	96
3.2. Reguli speciale privind constituirea societății pe acțiuni și a societății în comandită pe acțiuni.....	100
§ 1. Subscrierea simultană (integrală)	100
§ 2. Subscripția publică	100
3.3. Reguli privind înființarea filialelor și sucursalelor	102
 <i>Subcapitolul 4. Funcționarea societăților comerciale</i>	103
4.1. Organele statutare ale societăților comerciale	103
§ 1. Adunarea generală a asociaților.....	103
§ 2. Administrarea societăților comerciale	111
§ 3. Controlul gestiunii societății comerciale	121
4.2. Modificarea actului constitutiv al societăților comerciale	125
§ 1. Reguli comune	126
§ 2. Principalele cazuri de modificare	130
 <i>Subcapitolul 5. Dizolvarea și lichidarea societăților comerciale</i>	148
5.1. Dizolvarea societăților comerciale.....	148
§ 1. Noțiunea de „dizolvare”	148
§ 2. Principalele cazuri de dizolvare.....	148
§ 3. Modalitățile în care se poate face dizolvarea și efectele acesteia	153
5.2. Lichidarea societăților comerciale	154
§ 1. Noțiunea de „lichidare”. Caracteristici ale lichidării	154
§ 2. Activitatea lichidatorilor.....	155
§ 3. Lichidarea activului și a pasivului societăților comerciale.....	156
§ 4. Finalizarea lichidării	157
 <i>Subcapitolul 6. Reguli specifice, aplicabile fiecărei forme de societate comercială</i>	158
6.1. Societatea cu răspundere limitată.....	158
§ 1. Constituirea societății cu răspundere limitată.....	158
§ 2. Adunarea asociaților, administrarea și controlul gestiunii în societatea cu răspundere limitată.....	160
§ 3. Modul de transmitere a părților sociale	163
§ 4. Retragerea și excluderea asociatului din societate.....	164
§ 5. Dizolvarea și lichidarea societății cu răspundere limitată	165
6.2. Societatea în nume colectiv	167
§ 1. Constituirea societății în nume colectiv.....	167
§ 2. Formarea voinței sociale, administrarea și controlul gestiunii în societatea în nume colectiv.....	168
§ 3. Cesiunea părților de interes ale asociaților	169

---

§ 4. Retragerea și excluderea asociaților din societate	170
§ 5. Dizolvarea și lichidarea societății în nume colectiv	172
6.3. Societatea în comandită simplă.....	173
§ 1. Constituirea societății în comandită simplă.....	173
§ 2. Formarea voinței sociale, administrarea și controlul gestiunii în societatea în comandită simplă	174
§ 3. Cesiunea părților de interes	175
§ 4. Retragerea și excluderea asociatului din societatea în comandită simplă.....	175
§ 5. Dizolvarea și lichidarea societății în comandită simplă.....	176
6.4. Societatea pe acțiuni	176
§ 1. Constituirea societății pe acțiuni.....	176
§ 2. Funcționarea societății pe acțiuni. Sisteme de administrare	178
§ 3. Acțiunile și obligațiunile emise de societatea pe acțiuni	185
§ 4. Dizolvarea și lichidarea societății pe acțiuni	191
6.5. Societatea în comandită pe acțiuni.....	192
§ 1. Constituirea societății în comandită pe acțiuni.....	192
§ 2. Modalități de constituire.....	192
§ 3. Funcționarea societății în comandită pe acțiuni.....	193
§ 4. Dizolvarea și lichidarea societății în comandită pe acțiuni.....	193
6.6. Grupurile de interes economic	194
§ 1. Constituirea Grupului de interes economic (G.I.E.)	194
§ 2. Funcționarea Grupului de interes economic	198
§ 3. Dizolvarea și lichidarea Grupului de interes economic	198
§ 4. Grupul european de interes economic (G.E.I.E.).....	199
A N E X E	
MODELE DE ACTE CONSTITUTIVE.....	209
BIBLIOGRAFIE	247

Sorana POPA

DREPT COMERCIAL

Introducere. Persoana fizică. Persoana juridică

Universul Juridic
București
-2014-

Capitolul I INTRODUCERE

Subcapitolul 1

Definirea dreptului comercial, obiectul reglementării și relația cu alte ramuri de drept

1.1. Preliminarii. Concepția monistă a Codului civil actual cu privire la raporturile de drept privat. Odată cu adoptarea și intrarea în vigoare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil¹ s-a realizat unificarea regulilor de bază din dreptul privat, inclusiv în ceea ce privește renunțarea la diviziunea tradițională în raporturi juridice civile și raporturi juridice comerciale². Reglementând atât raporturile patrimoniale, cât și pe cele nepatrimoniale dintre persoanele fizice și/sau juridice, Codul civil actual „constituie dreptul comun pentru toate domeniile la care se referă litera sau spiritul dispozițiilor sale” [art. 2 alin. (2) C. civ.]. S-a încercat, astfel, prin abrogarea Codului comercial³ și adoptarea concepției moniste asupra dreptului privat, o restructurare a materiei obligațiilor, dar și reformularea unor concepte și principii referitoare la activitatea persoanelor care exercită activități comerciale. În ceea ce privește reglementarea regimului general al obligațiilor, așa cum se arată în Expunerea de motive cu privire la proiectul Legii nr. 287/2009⁴, a fost avută în vedere inclusiv necesitatea asigurării unei protecții corespunzătoare a subiecților de drept aflate pe poziții de inferioritate economică. Din această perspectivă au fost redactate dispozițiile referitoare la formarea contractelor, integrarea clauzelor standard în contract, reducerea clauzei penale, repararea prejudiciului nepatrimonial etc. Ca o consecință a abandonării dualismului Cod civil - Cod comercial, se mai arată în Expunerea de motive, s-a impus, în mod logic, includerea în Codul civil a cât mai multor contracte, inclusiv a celor considerate ca fiind apanajul exclusiv al comercianților. Astfel, se regăsesc în

---

¹ Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, publicată în M. Of., Partea I, nr. 511 din 24 iulie 2009, a fost modificată prin Legea nr. 71/2011 pentru punerea sa în aplicare, rectificată în M. Of., Partea I, nr. 427 din 17 iunie 2011 și în M. Of., Partea I, nr. 489 din 8 iulie 2011 și republicată în M. Of., Partea I, nr. 505 din 15 iulie 2011. Codul civil actual a intrat în vigoare la 1 octombrie 2011, abrogând astfel Codul civil de la 1864, Codul comercial și alte acte normative.

² Unificarea dreptului privat s-a realizat inclusiv prin abrogarea unor legi speciale referitoare la alte materii, cum sunt raporturile juridice de drept al familiei (reglementate anterior prin Legea nr. 4/1953 – Codul familiei), precum și cele referitoare la prescripția extinctivă (pentru care sediul materiei îl reprezenta Decretul nr. 167/1958), de drept internațional privat (reglementate de Legea nr. 105/1992) etc. Această viziune normativă a determinat în literatura de specialitate calificarea Codului civil ca fiind un veritabil „cod al dreptului privat”, care „manifestă o tendință „integraționistă” a cât mai multor domenii de „drept substanțial” (...)”, dar care se delimitează clar de „dreptul procedural” aferent. A se vedea în acest sens, Duțu, M., *Noul Cod civil – o etapă importantă în dezvoltarea dreptului privat român*, în volumul *Noul Cod civil. Studii și comentarii. Volumul I. Cartea I și Cartea a II-a (art. 1-534)*, Academia Română, Institutul de Cercetări Juridice, Departamentul de drept privat „Traian Ionașcu”, Coordonator: prof. univ. dr. Uliescu, M., Editura Universul Juridic, București, 2012, p. 8-50.

³ Abrogarea Codului comercial s-a realizat, în temeiul art. 230 lit. c) al Legii nr. 71/2011, la 1 octombrie 2011, odată cu intrarea în vigoare a noului Cod civil.

⁴ Pe site : www.just.ro

reglementarea în discuție contractul de comision, de consignație, de expediție, de transport, de agenție, de intermediere, antrepriză, contractul de report, de furnizare, contractul de depozit hotelier, precum și unele contracte bancare. Codul civil propune totodată structurarea sistemului societăților pe următoarele principii: societățile pot fi simple sau speciale (reglementate de legi speciale); societățile simple (civile) sunt cele constituite prin contractul de societate, exclusiv în condițiile Codului civil; societățile speciale sunt toate celelalte societăți, altele decât cele simple, constituite pentru exercițiul unor activități economice sau diverse profesii, reglementate de legi speciale. Prevederile Codului civil privind societatea simplă constituie dreptul comun și cu privire la societățile reglementate prin legi speciale. Societățile simple pot fi cu sau fără personalitate juridică, în funcție de voința asociaților și pot dobândi personalitate juridică prin înscrierea în registrul comerțului. Toate aceste reglementări au fost preconizate de către autorii Codului civil a avea un impact pozitiv asupra mediului de afaceri.

Noua reglementare propune, așadar, o abordare unitară a raporturilor obligaționale. Deoarece se renunță la diviziunea tradițională în raporturi civile și raporturi comerciale, diferențieri de regim juridic sunt reglementate în funcție de calitatea de *profesionist*¹, respectiv non-profesionist a celor implicați în raportul juridic obligațional. Cu toate că a fost considerat în literatura de specialitate ca fiind un termen specific comerțului la distanță², nu un termen general, în temeiul art. 3 C. civ., noțiunea de „profesionist” determină aplicarea generală a Codului civil, atât raporturilor dintre profesioniști, cât și raporturilor dintre aceștia și alte subiecte de drept civil. Pentru delimitarea profesioniștilor, se folosește noțiunea de „întreprindere”, dar și sintagma „exploatarea unei întreprinderi” [art. 3 alin. (2) și (3) C. civ.]. Astfel, sunt considerați „profesioniști”, toți cei care exploatează o întreprindere, în sensul exercitării sistematice a unei activități organizate ce constă în producerea, administrarea sau înstrăinarea de bunuri ori în prestarea de servicii, indiferent dacă întreprinderea are sau nu scop lucrativ. Întrucât, în reglementarea sus-menționată, toate persoanele care exploatează o întreprindere sunt caracterizate ca fiind profesioniști, diferențele de regim juridic aplicabile fiecărei categorii sunt observabile în legislația specială. Mai mult, în temeiul art. 8 alin. (1) din Legea nr. 71/2011 de punere în aplicare a Codului civil, noțiunea de „profesionist” prevăzută la art. 3 C. civ. include categoriile de comerciant, întreprinzător, operator economic, precum și orice alte persoane autorizate să desfășoare activități economice sau profesionale, astfel cum aceste noțiuni sunt prevăzute de lege. Așadar, „comercianți” sunt acei profesioniști, persoane fizice sau juridice, care au obligația de a se înregistra în registrul comerțului, în temeiul art. 1 din Legea nr. 26/1990 privind registrul comerțului³ [art. 6 alin. (1) din Legea nr. 71/2011], pentru care se păstrează în continuare denumirea de „comerciant”⁴, și anume: persoanele fizice autorizate,

---

¹ Termenul de „profesionist” este preluat din dreptul consumatorului, unde se opune termenului de „consumator”, și are în vedere „orice persoană fizică sau juridică care, în contractele de vânzare sau în contractele de prestări servicii, acționează în cadrul activității sale profesionale private sau publice”. A se vedea, Cornu, G., *Vocabulaire juridique*, PUF, Paris, 2008, citat și în Uliescu, M., *Despre legea civilă*, în volumul *Noul Cod civil. Studii și comentarii, Volumul I, Cartea I și Cartea a II-a (art. 1-534)*, Coordonator: Prof. univ. dr. Marilena Uliescu, Editura Universul Juridic, București, 2012, p. 64.

² *Idem*.

³ Republicată în M. Of., Partea I, nr. 49 din 4 februarie 1998.

⁴ A se vedea Legea nr. 60/2012 privind aprobarea O.U.G. nr. 79/2011 pentru reglementarea unor măsuri necesare intrării în vigoare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, publicată în M. Of., Partea I, nr. 255 din 17 aprilie 2012.

întreprinderile individuale și întreprinderile familiale (a căror activitate este reglementată de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 44/2008 privind desfășurarea activităților economice de către persoanele fizice autorizate, întreprinderile individuale și întreprinderile familiale¹), societățile comerciale, reglementate de Legea nr. 31/1990, companiile naționale și societățile naționale, regiile autonome, grupurile de interes economic, societățile cooperative, organizațiile cooperatiste, societățile europene, societățile cooperative europene, grupurile europene de interes economic (dacă au sediul în România), precum și alte persoane fizice sau juridice prevăzute de lege. Tot în categoria „comercianților” intră și persoanele a căror activitate este reglementată în alte legi aplicabile unor domenii speciale, precum protecția consumatorilor, pomicultura, mărcile și indicațiile geografice. Aceste dispoziții se întregesc cu prevederile Codului civil referitoare la profesioniști². De altfel, aceste categorii de persoane fizice și juridice rămân supuse acestui „drept (comercial) special”³, raportat la dreptul privat general cuprins în Codul civil. „Comercianții, în sensul specific atribuit prin diverse acte normative, rămân supuși reglementărilor acestora”⁴.

În legătură cu noțiunea de „profesionist”, se observă inclusiv faptul că legiuitorul folosește criteriul formal al obligației de înmatriculare în registrul comerțului, în detrimentul criteriului tradițional, obiectiv, de calificare a comercianților⁵, deși nu toate aceste persoane desfășoară activități de comerț, ci activități pur civile (spre exemplu, grupurile de interes economic ori societățile cooperative care au ca obiect activități civile). Mai mult, comerciantul însuși poate desfășura, datorită includerii sale în sfera profesioniștilor, și activități de producție ori de prestări servicii, astfel încât folosirea acestui criteriu formal, procedural pentru determinarea comercialității a generat în literatura juridică română folosirea sintagmei „profesioniști-comercianți”, care desemnează o categorie specială de profesioniști, în contextul în care activitățile de producție, comerț sau de prestări servicii pot fi exercitate atât de către comercianți, cât și de către alți profesioniști, respectiv de persoanele care exploatează o întreprindere⁶. Vom folosi și noi în cele ce urmează aceeași expresie în vederea delimitării acestei categorii profesionale și a regulilor special aplicabile activităților profesionale desfășurate de către comercianți.

În contextul existenței unor neclarități la nivelul Codului civil actual, dificultatea delimitării noțiunilor alimentează discuțiile din doctrina de specialitate referitoare la raporturile dintre dreptul civil și dreptul comercial, așa cum sunt reglementate unele instituții în acest act normativ. O parte a doctrinei consideră încă dreptul comercial ca „ramură de drept privat, parte integrantă a sistemului de drept românesc”⁷, în timp ce alți

¹ Publicată în M. Of., Partea I, nr. 328 din 25 aprilie 2008.

² A se vedea prevederile art. 6 alin. (2) din Legea nr. 71/2011.

³ Duțu, M., *op. cit.*, p. 43.

⁴ *Idem*.

⁵ Angheni, S., *Drept comercial. Profesioniștii – comercianți*, Editura C.H. Beck, București, 2013, p. 4.

⁶ *Idem*. Autoarea citată arată că operațiunile pe care le desfășoară comercianții sunt reglementate pe de o parte de către Codul civil, iar regimul juridic al comercianților este cel stabilit prin legi speciale, precum O.U.G. nr. 44/2008, Legea nr. 31/1990, Legea nr. 85/2006 etc.

⁷ Angheni, S., *Drept comercial – între dualism și monism*, în vol. *Noul Cod civil. Comentarii*, ediția a III-a, Editura Universul Juridic, București, 2011, p. 56; Cârpenaru, St.D., *Dreptul comercial în condițiile noului Cod civil*, în „Curierul judiciar” nr. 10/2010, p. 543-546; Piperea, Gh., *Dreptul civil comercial – specie a dreptului civil*, în „Curierul judiciar” nr. 7-8/2011, p. 363-367.

autori¹ sunt de părere că „perspectiva monistă în materie nu este decât rezultatul unui proces îndelungat de „comercializare” a dreptului civil, până la a ajunge la „topirea” sa în câmpul atotcuprinzător al dreptului privat; dreptul comercial, astfel, din dreptul unei clase determinate (comercianții), devine dreptul tuturor și principiile sale nu mai sunt expresia unui drept particular, ci principii de drept comun”. În adevăr, Codul civil actual a preluat și sistematizat o serie de principii și instituții din dreptul comercial spre a fi aplicabile profesioniștilor-comercianți, altor categorii de profesioniști și chiar neprofesioniștilor, extinzând aplicarea acestora tuturor raporturilor de drept privat. Astfel, spre exemplu, prezumția de solidaritate reglementată de art. 1446 C. civ. se aplică obligațiilor contractate de către profesioniști – fără nicio distincție – dacă prin lege nu se prevede altfel; interdicția acordării termenului de grație și întârzierea de drept în executarea obligației sunt reglementate în privința profesioniștilor cu privire la obligațiile care au ca obiect o sumă de bani; curgerea de drept a dobânzilor a fost extinsă la toate raporturile de drept privat în temeiul art. 1535 C. civ.; mai mult, este preluată instituția anatocismului din dreptul comercial, astfel încât, în temeiul art. 1489 alin. (2) C. civ., capitalizarea dobânzilor este permisă dacă este prevăzută expres de lege sau de contractul încheiat între părți, dar poate fi cerută și direct în fața instanței, caz în care dobânda astfel calculată se va datora de la data cererii de chemare în judecată; determinarea prețului în raporturile dintre profesioniști, indiferent de categoria din care fac parte, în condițiile art. 1233 C. civ., prin referire la prețul practicat în mod obișnuit (prețul curent din dreptul comercial) sau la prețul rezonabil; determinarea locului executării obligațiilor în cazul în care acesta nu este prevăzut în contract se face în funcție de criteriile stabilite inițial în Codul comercial și aplicabile în acest moment pentru toate raporturile de drept privat nu numai celor la care participă profesioniștii – art. 1494 C. civ.; încheierea contractelor la distanță, prin adoptarea teoriei recepțiunii (art. 1200 C. civ.), folosită în practica dreptului comercial, deși Codul comercial adoptase teoria informațiunii ș.a. Acestor reglementări li se adaugă instituții de drept comercial care nu și-au găsit un sediu al materiei în Codul civil, dar care beneficiază de prevederi legale proprii, cum sunt societățile cooperative, societățile de asigurări, societățile europene, grupurile de interes economic, regiile autonome, diverse categorii de contracte speciale (leasing, franciză, factoring etc.), titlurile de valoare, instituții esențiale ale dreptului comercial care nu au fost încorporate în Codul civil actual.

În concluzie, cu toate că reglementările din Codul civil în vigoare reprezintă dreptul comun pentru toate ramurile de drept privat, există în paralel o bogată legislație specială care reglementează regimul juridic al comercianților, în principal Legea nr. 31/1990, republicată și modificată, O.U.G. nr. 44/2008, Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței, Legea nr. 26/1990 privind Registrul comerțului etc.², legislație care, alături de cea specială dedicată profesioniștilor-necomercianți, constituie un argument hotărâtor în privința legitimității dreptului comercial sau al profesioniștilor, nu ca drept autonom, ci ca disciplină de studiu și astfel, dreptul comercial nu ar face obiectul unei autonomii legislative, dar conservă, totuși, o autonomie științifică și didactică, iar specificul

---

¹ Duțu, M., *op. cit.*, p. 46. În legătură cu unitatea dreptului privat, a se vedea și Buta, Gh., *Noul Cod civil și unitatea dreptului privat* în volumul *Noul Cod civil. Comentarii*, ediția a III-a, revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2011, p. 65.

² Angheni, S., *op. cit.*, 2011, p. 91.

raporturilor juridice aferente anumitor mijloace de satisfacere a nevoilor pieței diferențiază această știință a dreptului comercial față de știința dreptului civil¹.

1.2. Definirea dreptului comercial. Din punct de vedere etimologic, cuvântul „comerț” reprezintă esența noțiunii de „drept comercial” și își are originea în latinescul *commercium*. Acesta, la rândul său, este obținut prin juxtapunerea cuvintelor „cum” și „merx” (marfă), ceea ce sugerează operațiuni efectuate cu o marfă.

În epoca modernă, sfera noțiunii de „comerț” și, implicit, a noțiunii de „drept comercial”, s-a lărgit și nu se limitează la activitatea de schimb de marfă, alături de această operațiune fiind incluse și producția de bunuri, prestarea de servicii ori executarea de lucrări².

Putem defini astfel dreptul comercial ca fiind **un ansamblu de norme juridice, care reglementează raporturile juridice născute între persoane fizice și/sau juridice în legătură cu acte și fapte juridice săvârșite în calitatea lor de comercianți (profesioniști-comercianți).**

1.3. Obiectul reglementării dreptului comercial, subiectele, metoda de reglementare. Dreptul comercial reglementează, cu precădere, raporturile patrimoniale³ de drept privat. Aceste raporturi juridice aveau ca izvor actele și faptele juridice definite de către Codul comercial ca fiind fapte de comerț. În prezent abrogat, Codul comercial enumera în mod exemplificativ, în art. 3, actele și faptele de comerț cărora li se aplica legea comercială și circumscria noțiunii de „comerciant” modul de efectuare a acestor fapte. Așadar, în dreptul comercial român, stabilirea obiectului reglementării avea la bază sistemul obiectiv⁴. Având în vedere concepția monistă adoptată în temeiul Codului civil actual, specificitatea obiectului dreptului comercial, cel puțin ca disciplină de studiu, suntem de părere că subzistă în unele instituții juridice, precum: statutul juridic al comercianților (profesioniștilor-comercianți), regimul juridic aplicabil obligațiilor izvorâte din activitatea profesională a acestora, contractele speciale – aferente desfășurării activității profesionale a comercianților, titlurile de credit, precum și procedura insolvenței⁵.

Subiectele raporturilor juridice de drept comercial sunt persoanele fizice sau persoanele juridice, care au calitatea de profesionist-comerciant. Totodată, statul, ca subiect de drept privat (*de jure gestionis*), aflat pe o poziție de egalitate juridică față cealaltă parte,

¹ *Idem*, și bibliografia acolo citată.

² Pentru detalii, a se vedea Cărpenaru, St.D., *Drept comercial român*, ediția a VI-a, Editura Universul Juridic, București, 2007, p. 7.

³ Raporturile juridice de drept comercial sunt în majoritate patrimoniale. Chiar și drepturile cu un conținut personal-nepatrimonial – cum sunt drepturile asupra firmei ori emblemei – dobândesc o latură patrimonială, deoarece încălcarea acestor drepturi este apărută printr-o acțiune patrimonială în despăgubiri. Astfel, cum s-a statuat în jurisprudență, *dacă încălcarea obligațiilor contractuale a produs părții vătămate un prejudiciu moral (de exemplu, fapta a determinat compromiterea numelui comercial, afectarea reputației și a prestigiului comerciantului pe piață), organul arbitral poate acorda despăgubiri pentru acoperirea prejudiciului*. A se vedea, în acest sens, Hotărârea C.A.B. nr. 174 din 25 noiembrie 1985, în *Repertoriu*, C.A.B., 1987, p. 23.

⁴ Sistemul obiectiv a stat la baza Codului comercial din Franța (1807), fiind inspirat de doctrina Revoluției franceze de la 1789, în spiritul egalității de drepturi. Spre deosebire de acest sistem, sistemul subiectiv este un sistem profesional, raportându-se la normele juridice aplicabile comercianților. Pentru detalii, a se vedea Ripert, G., Roblot, R., *Traité de droit commercial*, vol. I, 13ème ed., 1988, p. 1 și urm.; Cărpenaru, St.D., *op. cit.*, 2007, p. 8.

⁵ A se vedea, în același sens, Angheni, S., *op. cit.*, 2013, p. XXIII.

poate avea calitatea de subiect al raportului juridic comercial. Statul nu poate dobândi însă și calitatea de comerciant.

Metoda de reglementare în ramura dreptului comercial, atât în situația în care la raporturile juridice participă numai persoane fizice sau juridice, cât și atunci când la aceste raporturi participă și statul, ca subiect de drept privat, este egalitatea juridică a părților.

Subcapitolul 2

Evoluția dreptului comercial în dreptul român

1. Perioada antică

Forma primitivă a comerțului, caracterizată de ideea de schimb, a apărut în strânsă legătură cu ideea de proprietate. Diversificarea și creșterea volumului schimburilor datorate creșterii producției au determinat apariția și, ulterior, intensificarea circulației monedelor. Inițial, geto-dacii au folosit monede grecești și romane (tetrarahme, dinari), pentru ca mai apoi aceștia să folosească și monede proprii. Intensificarea schimburilor comerciale și a circulației monedei proprii a dacilor a implicat și existența unor norme specifice în materia obligațiilor și a contractelor, dar nu s-au transmis până la noi informații cu privire la acestea¹.

Situația reglementărilor în materie comercială în perioada stăpânirii romane în Dacia a reflectat pe deplin specificul reglementărilor din imperiu. Romanii aplicau inițial legea civilă în comerț deoarece nu schimburile comerciale reprezentau principala sursă de îmbogățire pentru cetățenii romani, ci, în special, războaiele și bogățiile teritoriilor cucerite, iar pe timp de pace, agricultura.

În Dacia, obligațiile contractuale au fost supuse unui regim juridic complex, format din elemente de drept civil, drept al ginților și drept autohton. Influențele au fost reciproce în sensul diminuării formalismelor din dreptul roman în materia actelor juridice și a aplicării pe scară largă a principiului bunei-credințe sub presiunea exercitată de normele locale².

Primele elemente de drept, cu o identitate daco-romană proprie, distinctă atât de dreptul civil roman, cât și de dreptul ginților, sunt prezente în actele juridice conținute în Tripticele din Transilvania, descoperite între anii 1786–1855, la Roșia Montană (Alburnus Maior). Acestea conțin reglementări originale în materia contractelor de vânzare, a contractelor de societate, a contractelor de depozit, dar și a contractelor de împrumut, precum și un proces-verbal de desființare a unei asociații funciare ori acte juridice ce consfințesc raporturile de muncă. Actele juridice descoperite au fost datate în sec. II d.Chr.

2. Perioada feudală

Creșterea producției a determinat înlesnirea schimburilor comerciale pe întreg teritoriul locuit de români – popor a cărui identitate s-a afirmat în secolele IX-XIV, fiind

---

¹ Cernea, E., Molcuț, E., *Istoria statului și dreptului românesc*, Casa de Editură și Presă „Șansa” - S.R.L., București, 1992, p. 16.

² Dimitrie Cantemir în *Descriptio Moldaviae* observă faptul că, după retragerea aureliană, „legile romane au început să se strice și să se schimbe de către Daci” (Dimitrie Cantemir, *Descrierea Moldovei*, Editura C. Măciucă, București, 1961, p. 135).

descoperite monede, obiecte din argint provenind din Imperiul Bizantin, Ungaria, Balcani, chiar și din ținuturile controlate de mongoli.

Dezvoltarea ideii de proprietate privată, creșterea cantității de mărfuri produse în târguri și centre orășenești au dus la practicarea mai intensă a raporturilor contractuale, acesta fiind începutul dreptului comercial.

Așa cum s-a subliniat, „normele juridice obișnuite care s-au cristalizat în perioada feudalismului timpuriu au format un ansamblu unitar care s-a numit de către români *Legea Țării*, cu sensul de drept al unei societăți organizate politic în țări.”¹

Legea Țării a consacrat ca izvor de obligații contractele – contractul de vânzare-cumpărare fiind cel mai răspândit – și delictele, precum și o formă specială de răspundere (în afară de răspunderea personală), răspunderea colectivă, cu implicații în domeniul comercial. Astfel, „despăgubirea de la altul” a reprezentat o astfel de răspundere colectivă prin care domnii Țărilor Române își asigurau executarea propriilor obligații către diverși beneficiari din fonduri aparținând unor negustori români care făceau negoț în țări străine. Acești negustori își recuperau sumele plătite la întoarcerea în țară de la adevărații datornici.

Această practică a fost înlocuită în dreptul modern cu procedura exequaturului, prin care se asigură executarea unei hotărâri judecătorești pronunțate în străinătate.

Primele legiuri scrise în limba română – *Pravila Sfinților Apostoli* (tipărită de diaconul Coresi la Brașov între 1560 – 1562), *Pravila Sfinților după învățătura Marelui Vasile*, *Pravila aleasă* (1632), *Pravila de la Govora* (1640), *Cartea românească de învățătură* (1646) și *Îndreptarea Legii* (1652) – deși reglementează bunurile mobile și imobile, modurile de dobândire a proprietății, izvorul obligațiilor, nu conțin dispoziții speciale în materie comercială.

În perioada domniei lui Alexandru Ipsilanti, prin *Pravilniceasca condică* (1780) s-au introdus elemente noi în ceea ce privește regulile de judecată referitoare la faliment și judecarea comercianților de către arbitrii, precum și vânzarea la licitație publică („mezat”).

Odată cu apariția *Manualului juridic al lui Andronache Donici* (1814), s-au introdus elemente noi de drept comercial, precum regulile referitoare la „daravelile comerciale” și „iconomicosul faliment”. Prevederi sumare în materie se găsesc și în *Codul Calimachi*² și *Legiuirea Caragea* (1818).

Astfel, *Legiuirea Caragea* sancționa negustorii care se declarau în mod fraudulos în încetare de plăți în scopul fraudării drepturilor creditorilor. Aceștia – denumiți „mofluzi mincinoși” – erau condamnați ca falși frauduloși, fiind supuși oprobriului public și chiar pedepselor fizice.

Există, de asemenea, câteva dispoziții referitoare la anumite operații comerciale. De exemplu, este reglementată cambia („polița”), definită ca „un fel de împrumutare de bani sau de preț în bani împrumutați aici ca să-i luăm aiurea”³ (din alt loc – *n.n.*, *S.P.*).

¹ Cernea, E., Molcuț, E., *op. cit.*, p. 58.

² Din comisia alcătuită pentru redactarea codului au făcut parte Flechtenmacher Cristian, Donici Andronache, Cuzanos Anania. Varianta în limba greacă a apărut în 1817, iar în limba română – în 1833. A fost în vigoare până în anul 1865. Pentru amănunte, a se vedea Cernea, E., Molcuț, E., *op. cit.*, p. 152-153.

³ Gerota, D.D., *Istoricul legislației comerciale de la origini până la Codul din 1887*, în „Revista de drept comercial” nr. 7-8/1999, p. 218.